Imposterfenomeen bij huisartsen in opleiding in Vlaanderen en Brussel

Haio: Roegiers Antje , U.G.
Promotor: Herbelet Sandrine , U.G.
Praktijkopleider: BAETEN Wannes , Bovendaerde Hendrik , Heytens Stefan , Muylaert Peter

Context: Het imposterfenomeen (IF) is een psychologisch patroon waarbij individuen hun competenties onderschatten en succes toeschrijven aan externe factoren, ondanks aantoonbare prestaties. Het is een multifactorieel concept - beïnvloed door individuele kenmerken, evenals contextuele en opleidingsgebonden factoren. De prevalentie varieert, maar ligt doorgaans hoger binnen de medische sector. IF wordt geassocieerd met negatieve psychische en professionele gevolgen. Beschermende factoren zoals sociale steun en mentoring, evenals interventies gericht op bewustwording en mindset, spelen een belangrijke rol in de aanpak ervan.

Onderzoeksvraag: Deze studie onderzoekt de prevalentie van het IF bij Vlaamse huisartsen in opleiding (HAIO), evenals verschillen in geslacht en opleidingsjaar. Daarnaast wordt onderzocht hoe IF zich manifesteert en welke impact het heeft op het persoonlijk en professioneel functioneren, met als doel het onderwerp bespreekbaar te maken en toekomstige interventies te faciliteren. Tot slot beoogt de studie ook de meetkwaliteit van de gebruikte vragenlijsten kritisch te evalueren.

Methode: Er is een cross-sectioneel mixed-methods onderzoek uitgevoerd bij 81 HAIO’s. Het kwantitatieve luik bestaat uit een online vragenlijst waarin twee meetinstrumenten, de Clance Impostor Phenomenon Scale (CIPS) en de Harvey Impostor Phenomenon Scale (HIPS) verwerkt zitten. Het kwalitatieve luik bestaat uit zes semigestructureerde interviews, geanalyseerd via reflexieve thematische analyse. Daarnaast wordt de meetkwaliteit van beide instrumenten geëvalueerd volgens de COSMIN-richtlijnen. Tot slot wordt een mapping uitgevoerd tussen interviewthema’s en items van CIPS en HIPS.

Resultaten: De CIPS en de HIPS toonden een multidimensioneel karakter, waardoor het gebruik van totaalscores niet aangewezen was en itemniveau-analyse noodzakelijk werd. Vrouwen rapporteren op de CIPS consistent hogere impostergevoelens, terwijl verschillen volgens opleidingsjaar beperkt en inconsistent waren. De interviews bevestigden de aanwezigheid van impostergevoelens bij alle deelnemers, met impact op welzijn en functioneren. Ze brengen bovendien aanvullende thema’s aan het licht die slechts gedeeltelijk worden afgedekt door de vragenlijsten, wat wijst op een beperkte inhoudelijke overlap tussen beide meetinstrumenten.

Conclusie: De bevindingen tonen dat impostergevoelens frequent voorkomen bij HAIO’s. De resultaten suggereren dat IF sterk contextgebonden is en vooral optreedt in situaties van onzekerheid, overgangsmomenten en hoge prestatiedruk. Daarnaast blijkt dat de resultaten sterk afhankelijk zijn van het gebruikte meetinstrument, wat de nood aan betere operationalisering en verdere instrumentontwikkeling onderstreept. Hoewel de studie wordt versterkt door de mixed-methods aanpak en de contextspecifieke verdieping, wordt zij beperkt door een kleine en mogelijk selectieve steekproef en beperkte generaliseerbaarheid - wat tegelijk de nood aan grotere, representatieve en longitudinale studies en meer valide, contextspecifieke meetinstrumenten voor toekomstig onderzoek benadrukt. Impostergevoelens komen frequent voor bij HAIO’s en vormen een complex fenomeen dat zowel emotioneel welzijn als professioneel functioneren beïnvloedt. Bestaande meetinstrumenten blijken methodologisch beperkt waardoor de prevalentie moeilijk vast te stellen is en mogelijk wordt onderschat. Verdere ontwikkeling van een valide meetinstrument en

aandacht voor beschermende factoren zijn essentieel voor praktijk, opleiding en toekomstig onderzoek.